Avrupa Pedagojik BİT Lisansı: Türkiye Açısından Bir Çözümleme

Mustafa Özmusul
mustafaozmusul@yahoo.com

Özet: Avrupa Pedagojik BİT Lisansı (APBL), öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik olarak bir Avrupa kalite standardına odaklanan, birçok ülkede uygulanan bir modeldir. Bu araştırmanın amacı, APBL'nin, Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimi açısından bir çözümlemesini yapmaktır. Bu amaçla, APBL ile ilgili bilgi toplandı, Türkiye'de öğretmenlerin BİT ile ilgili mesleki gelişimleri kapsamında gerçekleştirilen uygulamalara yer verildi ve AGPBL'nin Türkiye açısından bir çözümleme yapıldı. Günümüzde eğitimde dijital bir dönüşümün yaşandığı dikkate alındığında bu araştırmada yapılan inceleme; Türkiye'de BİT'in eğitim süreci ile bütünleştirilmesi konusunda öğretmenlerin mesleki gelişimi ile ilgili olarak izlenecek stratejinin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Avrupa, Pedagoji, BİT, öğretmen, mesleki gelişim.

European Pedagogical ICT Licence: An Analysis for Turkey

Abstract: European Pedagogical ICT Licence (EPICT) is a model focused a European quality standard and implemented in many countries for teachers' professional development. The purpose of this research is to analysis EPICT for teachers' professional development in Turkey. For this purpose, information related to EPICT was collected and the applications carried out in which teachers' professional development in Turkey and analyzed EPICT for Turkey. When considered today experienced a transformation in education the analysis in this research was important in terms of determining of the strategy related to teachers' professional development in integration of ICT into process of education.

Keywords: Europe, Pedagogy, ICT, teacher, professional development

1. Giriş

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreci kısa zamanda bilgi toplumundan *ağ toplumu*na geçiş biçiminde evrime uğramıştır. Bu durum birçok alanda paradigma değişikliğini zorunlu kılmaktadır. Eğitim alanındaki dönüşümü, e-dönüşüm yani BİT'in eğitimle bütünleşmesi olarak düşünülebilir. Yalnız bu dönüşüm kendiliğinden gerçekleşecek bir süreç değildir. Dolayısıyla bu dönüşümü sağlayacak olanların, BİT'in sağladığı imkanlardan yararlanabilecek becerilere sahip olmaları gerekir [7].

Avrupa Pedagojik BİT Lisansı (The European Pedagogical ICT Licence); BİT'in eğitimle bütünleştirilmesi konusunda öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik bir Avrupa kalite standardını ortaya koyan kapsamlı, esnek ve etkili bir lisanstır. APBL'nin (EPICT'in) temel felsefesi, öğretmenlerin mesleki açıdan yenilenmeleri söz konusu olduğunda, ilgili değişkenlerin tümü olmaksızın sunulacak eğitimin yararsız kalacağı düşüncesi üzerine kuruludur. APBL kursunda bütüncül bir yaklaşımla; esnek öğrenme, takım tabanlı ve süreç odaklı öğrenme, sorun tabanlı öğrenme, işbirliği etkinlikleri ve takım tabanlı değerlendirme boyutları ele alınır. Bundan dolayı APBL, BİT'in öğretim uygulamaları ile pedagojik açıdan bütünleştirilmesi üzerine odaklanan, öğretmenlerin kişisel ve mesleki temel BİT becerilerini geliştirir.

Dolayısıyla APBL sadece BİT becerilerini geliştiren bir eğitim değildir; öğrencilerin eğitilmesinde bu becerilerin pedagojik olarak nasıl uygulanacağına odaklanan bir eğitimdir [1].

Pedagojik BİT Lisansı Danimarka'da geliştirilmiş olup, 1999 yılından beri öğretmen eğitiminde uygulanmaktadır [9]. APBL, Danimarka, İrlanda, Avustralya, Avusturya, Norveç, Yunanistan, İtalya, Macaristan, İzlanda, İngiltere, Gana, Uganda ve Kamerun'da başarıyla uygulanmaktadır [1].

APBL'nin yapısını oluşturan anahtar noktalar şunlardır: [1]

- Eğitimde yer alan tüm konular padagoji temellidir. Pedagojik temelin yer almadığı BİT konularına yer verilmez.
- Eğitim araçları, BİT'in öğretimde nasıl kullanılacağına ilişkin fikirler sunar.
- Katılımcılar takımlar halinde çalışarak, günlük uygulamalarında kullanabilecekleri eğitim araçları ve öğrenme senaryoları geliştirirler.
- Takımlar, eğiticilerle çevrimiçi diyaloglar kurar.
- Katılımcıların eş zamanlı olarak aynı okulun öğretmenlerinden olması idealdir. Bu durum, öğretme, öğrenme, işbirliği ve iletişimde bilgi teknolojisinin rolünün, okulun pedagojik ajandası olduğu anlamındadır.
- Eğitimler, geniş ölçekli bir uygulamanın sağlanması için bölgesel veya yerel sağlayıcılarla geniş bir alana yayılır.
- Eğitim süreleri 6-12 ay uzunluğundadır.
- Modül değerlendirmesi BİT'in bir öğrenme durumu ile bütünleştirilmesine yönelik öğrenme senaryosunun belgelendirilmesidir.
- Karma bir öğrenme yaklaşımı uygulanır
- Modül bileşenleri şunlardır: pedagojik içerik, BİT becerilerine dönük alıştırmalar, BİT kılavuzları ve makaleler.

1.1 Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, Avrupa Pedagojik BİT Lisansı'nın (APBL'nin), Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimi açısından bir çözümlemesini yapmaktır.

1.2 Araştırmanın önemi

APBL genel yapısı itibariyle birçok ülkede uygulanan bir model haline gelmiştir. Modelin, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik bir Avrupa kalite standardını benimsemiş olması önemlidir. Bu araştırmada ABPL'nin Türkiye'deki mevcut uygulamalar açısından incelenmesi, BİT'in eğitim süreci ile bütünleştirilmesi konusunda öğretmenlerin mesleki gelişimi ile ilgili olarak izlenecek stratejinin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Günümüzde eğitimde dijital bir dönüşümün yaşandığı dikkate alındığında araştırmanın ortaya koyduğu genel çerçevenin önemi daha da artmaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırma, tarama modelinde bir çalışmadır. Belge inceleme yöntemi ile APBL ve Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimi ile ilgili bilgiler taranarak var olan durum ortaya konulmuştur.

3. Bulgular ve Yorum

3.1 APBL

3.1.1 Pedagojik Yöntem

APBL eğitimi, eğitimin içeriğinin ve hedeflerinin, katılımcılarla ve eğitici ile tartışılması ile başlar. Katılımcılar ve eğitici arasındaki iletişimde takım becerileri çok önemlidir. Katılımcılara olabildiğince günlük işlerini organize etmeye dönük esneklik sunulur. Eğitimlerde, uygulamaya çalışılan bir tavsiye vardır: Bu "size sorun tabanlı öğrenme ve öğrencilerin etkin katılımı hakkında bir şeyler anlatırken otur ve dinle. Sonra eve git ve aynen her yaptığın şeyi yap." şeklinde bir eğitim değildir [1].

Takımlar, makaleleri ve iyi uygulamaları tartışırlar ve kendi modülleri için bir çıkış noktası olarak kullanacakları bir öğrenme durumu tanımlarlar. Bu öğrenme etkinliğinin bir çıktısı/taslağı eğiticiye inceleme yapması için gönderilir. Eğiticinin yorumları ve yapıcı eleştirileri sonrası; takım, çalışma üzerinde yeniden düşünür ve çalışmayı geliştirmeye çalışır. Tüm

bu süreçlerden sonra, eğiticiye çalışmanın son hali sunulur. Çalışmaların düzeyi takımdan takıma değişir; bu anlamda belirlenmiş bir düzey yoktur. Burada sürece odaklanılır ve her öğretmenin daha fazlasını öğrenebileceği varsayımı ve ilerleme düzeyini belirleme hakkıdır [1].

3.1.2 Eğitimlerin yapısı

Başlangıç	E-öğrenme eğitimi dönemi
Eğiticini ve tüm katılımcıların beraber odaklanacağı boyutlar: • Eğitimin içeriği • Yöntem • Temel BİT becerileri	• Katılımcılar BİT becerilerine dönük olarak bireysel olarak; BİT'in eğitim ile bütünleştirilmesinde ise takımlar halinde çalışırlar. • Katılımcılar, takımlar halinde görüşür, taslaklar hazırlayarak bunlar üzerinde tartışırlar ve çalışmalarını eğiticinin görüşleri doğrultusunda geliştirirler. • Eğitici, takımlarla yorumlarını paylaşır ve görevin tamamlanmasını sağlar
Değerlendirme	
* Katılımcılar değerlendirme formu doldururlar.	

Tablo 1: APBL kursunun yapısı
Kaynak: http://www.epict.org/method.shtml

Giriş etkinlikleri 2-4 kişiden oluşan takımlarla yürütülür. Tablo 1'de yer alan giriş etkinliklerine ek olarak; katılımcılara eğitimlerini sürdürebilecekleri düzeyde teknik anlamda ve BİT becerileri konusunda destek sağlanır [1].

3.1.3 APBL modülleri

APBL kursunda, zorunlu ve seçmeli olmak üzere iki gruba ayrılmış modüller vardır. Bunlar [1]:

Zorunlu modüller:
a. Web üzerinde bir şeyler bulalım
b. Bir metnin yazılması
c. Şu anda neredesin?
d. Çalışma yöntemleri ve BİT

Seçmeli modüller:
a. Resimler hikaye anlatır
b. Kendi hesaplamalarını kendisi yapar
c. Ekrandaki bilgi
d. Ağ üzerine yerleştirmek
e. Veritabanı
f. Veri kaydı
g. Sütunların içinde
h. BİT aracılığıyla öğrenilemez mi?
i. Bir telafi aracı olarak BİT
j. Okuma ve BİT
k. Oyunlarla öğrenme
l. Dijital hikayeler
m. Okul yenileşimi (inovasyonu)

Bir modülün içerdiği araçlar şunlardır [1]:
- Makaleler, örnek olay çalışmaları, BİT'in bütünleştirilmesinden pedagojik olanaklara kadar uzanan iyi uygulama örnekleri,
- BİT alıştırmaları. Alıştırmalar, modülün içerdiği BİT konusuna dönük olarak anahtar işlevlere göre düzenlenir.
- BİT kılavuzları. BİT kılavuzları, her bir katılımcının BİT becerileri düzeyine göre bireyseldir.

3.1.3 APBL örgüt yapısı

Şekil 1: APBL örgüt yapısı

APBL kursu, eğitim alanında yerel veya bölgesel örgütler tarafından yerelleştirilmiş bir model olarak sunulur. Kurslar, bazen öğretmenlerin çalıştıkları okullarda; bazen bölgesel eğitim merkezlerinde; bazen pedagoji alt yapısı bulunan üniversitelerde gerçekleştirilir [1].

3.1.4 APBL kursu eğiticilerinin eğitimi

Eğiticiler resmi olarak düzenlenmiş bir yetiştirme süreci ile yetiştirilirler. Eğiticilerin Pedagojik BİT Lisansı alanında bir uygulayıcı olmaları ve kursu ileri bir düzeyde tamamlamış olmaları gerekir. Ayrıca eğiticilerin sertifikalarını sürdürebilmeleri için yıllık olarak düzenlenen yenileme etkinliklerine katılmaları

gerekir; aksi takdirde sertifikaları geçerliliğini yitirir. Eğiticilerin eğitiminde, eğiticinin bir e-moderatör olma rolüne ve katılımcılara dönüt olarak verdikleri cevaplara odaklanılır. İçerik, yöntem ve araçlar ise diğer odak noktalarıdır. Tüm eğiticiler, Pedagojik BİT lisansı için düzenlenen e-konferansın birer üyeleridir. Ayrıca sekretarya, seçkisiz bir yöntemle katılımcıların ve eğiticilerin performans düzeylerinin belirlenmesinde hazırladıkları çalışmaları ayrıntılı bir şekilde araştırabilir [1].

3.1.4 APBL kursu ile ilgili değerlendirmeler
Danimarka'da zorunlu eğitim düzeyinde görev yapan öğretmenlerin %76'sından fazlası APBL kursuna katılmıştır ((Minoro, 2005, 80). Beş yılda 60,00 Danimarkalı öğretmen APBL kursuna katılmıştır. Ayrıca eğitimi tamamlama oranları önemli bir diğer gösterge olup; Danimarka'da çevrimiçi kurslarda katılımcıların %86'sı kursu tamamlamıştır [1].

3.2. Türkiye'de öğretmenlerin BİT ile ilgili mesleki gelişimleri ile ilgili uygulamalar:

KursiyerNET projesi
Kursiyer.Net, kullanıcıların çevrimiçi olarak görsel ve işitsel bilgisayar eğitimi alabilecekleri bir uzaktan eğitim (e-learning) modelidir. Kursiyer.Net Projesi, Fatih Projesi'nin uzaktan eğitim ayağı olarak Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde hazırlanarak, öğrenci, öğretmen ve velilere bilişim teknolojileri altyapısını en etkin biçimde kullanmaları için imkân sağlanmasını hedeflenmektedir. Sistemde bulunan ders başlıkları şunlardır: Word 2003–2007, Excel 2003–2007, PowerPoint 2003–2007, Access 2003–2007, Adobe Photoshop, Adobe Soundbooth, Swish Max, 3D Max, QuarkXPress. Ayrıca, Sisteme eklenmesi planlanan ders başlıkları şunlardır. Adobe Dreamweaver, Adobe Flex,, Adobe ColdFusion, Adobe Premiere, Adobe Indesign, Adobe Flash, Adobe Captivate, Corel Draw, Action Script, Flash Menu Factory, C#, Vb.Net, SQL, LINQ , Silverlight [4].

FATİH projesi
Türkiye'nin Bilgi Toplumu Strateji Belgesinde yer alan, bilişim teknolojilerinin eğitim sürecinin temel araçlarından biri olması, öğrencilerin ve öğretmenlerin bu teknolojileri etkin kullanabilmesi, hedefine ulaşmak için, 22/11/2010 Pazartesi günü Eğitimde FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi çalışması başlatılmıştır. MEB ile Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolü kapsamında uygulamaya konulan FATİH Projesi ile 2013 yılı sonuna kadar tüm ortaöğretim ve ilköğretim okullarındaki dersliklere bilgisayar ve projeksiyon donanımları ile internet altyapısı kurulması kararlaştırılmıştır. Ortaöğretim Projesi kapsamında 1629 okula bu altyapı kurulmuştur [5].

Eğitimde FATİH Projesinin bileşenlerinden birisi, öğretmenlerin derslerinde bilişim teknolojisi araçlarını ve eğitim içeriklerini etkin bir biçimde kullanabilecekleri bilgi ve beceriye kavuşturmaktır. FATİH Projesi kapsamında söz konusu donanımların kurulacağı sınıflarda, **bu donanımları kullanacak öğretmenlerden "Temel Bilgisayar Kullanımı" konusunda eğitim almamış olanlar ile bu konuda kendilerini yeterli görmeyenlere m**ahalli hizmetiçi eğitim etkinliğinin düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir [5].

Bilişim Teknolojileri ile
Proje Hazırlama Eğitimleri
MEB ile Microsoft Türkiye arasında protokol gereğince uygulamaya konulan "Yenilikçi Öğretmenler" projesi kapsamında, "Bilişim Teknolojileri ile Proje Hazırlama Eğitimleri"nin düzenleneceği belirtilmiştir. Eğitimlerin, istekli ilköğretim ve ortaöğretimde görevli öğretmen ve yöneticilere 2014 yılı sonuna kadar mahalli hizmetiçi eğitim etkinliği olarak düzenleneceği planlamıştır. I. ve II. kademe olarak düzenlenecek eğitimlerin her birinin süresi 5 işgünü- 20 saat olarak planlanmıştır [6].

Bilgisayar Okur Yazarlığı ve İnternet Kullanımı Eğitimleri

MEB merkez ve taşra teşkilatında görevli, bilgisayar okuryazarlığı ve internet kullanımı konusunda eğitim almamış personel için 2003/75 Sayılı Genelge ile hizmetiçi eğitimlerin düzenlenmesine başlanmıştır [6].

İlköğretimde Teknoloji Uygulamaları Sertifika Programı

İlköğretimde teknoloji uygulamaları sertifika programı; MEB ve Anadolu Üniversitesi AÖF işbirliği ile Sertifika Temelli Uzaktan Hizmetiçi Eğitim Programları düzenlenmesine ilişkin protokol kapsamında, 2008-2009 akademik yılından itibaren uygulanmaktadır. Programa katılım, ücretli ve isteğe bağlıdır [6].

Program Temel Bilgi Teknolojileri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler olmak üzere üç dersi içermektedir.

4. Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

APBL genel yapısı itibariyle BİT'in eğitimle bütünleştirilmesine dönük olarak hazırlanmış olup; uzun süreli (6-12 ay), süreklilik gösteren, çoğunlukla takım halinde çalışmaya dayanan, katılımcıların eğitici ile etkileşiminin yoğun olarak sürdürüldüğü, katılımcılara kendi ilerleme düzeylerini belirleme imkanı sunan, zorunlu modüllerin yanında birçok seçmeli modülün sunulduğu, eğitim süreci itibariyle bir çok çalışmanın incelendiği, senaryoların üretildiği, katılımcılara öğrenme esnekliği tanıyan bir model olarak düşünülebilir.

Türkiye'den TALIS araştırması kapsamında örnekleme alınan öğretmenlerin son 18 aylık dönemde herhangi bir mesleki gelişim etkinliğine katıldığını belirtenlerin oranının (% 62,3), TALIS ortalamasının (% 81,2) altında olduğu belirlenmiştir [10]. Türkiye'de yasal olarak, öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılma sürelerine yönelik bir düzenlemenin yapılmamış olması ve hizmet içi eğitime katılma zorunluluklarının bulunmaması [3] öğretmenlerin mesleki gelişim etkinliklerine yeterince katılmadıklarının nedenleri olabilir. Ayrıca hizmetiçi eğitim etkinlikleri için ayrılan kaynağın yetersiz oluşu da bu durumu etkileyen ana sebeplerden olabilir. Tüm bunlar, BİT'in eğitim programları ile bütünleştirilmesinde öğretmenlerin mesleki gelişimleri açısından düşünüldüğünde engel oluşturmaktadır. Türk eğitim sisteminde bir e-dönüşümü başlatmak için söz konusu bu engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Türkiye'de bütün okullara internet bağlantılı bilgisayar laboratuarları kurmakla eğitimin teknolojinin eğitimle bütünleştirilmesinin sağlanamadığı söylenebilir. Bu açıdan akademik ve pedagojik içeriğin teknolojiyle bütünleştirilmesi önem taşımaktadır [7].

Öğretmenlerin sürekli kendilerini yenilemeleri, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmaları ve donanımlı olmaları için hizmetiçi eğitime bakış açısında değişiklik yaratmak gerekmektedir [8]. Çünkü nitelikli öğretmenler olmadan eğitimde istenen kaliteye ulaşmak mümkün değildir [11]. Öğretmen yeterlikleri içerisinde BİT'in rolü yeterince bulunmamaktadır. Eğitimde bir e-dönüşü sağlama adına bu noktaya önem verilmelidir.

Türkiye'de öğretmenlerin mesleki gelişimlerine dönük olarak hazırlanmış BİT ile ilgili birçok uygulamanın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de APBL'nin ortaya koyduğu genel çerçeveye dönük olarak, öğretmenlerin geneline hitap edecek şekilde gerçekleştirilen uzun süreli (6-12 ay) bir uygulama bulunmamaktadır. APBL, kültürel açıdan birbiriyle farklılık gösteren birçok ülkede uygulanmaktadır. Bu durumda APBL'nin Türkiyede'de pilot uygulamalarının başlatılabileceği söylenebilir.

5. Kaynaklar

[1] EPICT. (2010). European Pedagodical ICT licence. http://www.epict.org

[2] Eurostat. (2010). *Main Tables: Education and Training*.http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/main_tables.

[3] MEB. (2008). Avrupa'da genel eğitim mesleki eğitim ve yetişkin eğitimi sistemlerinin yapısı: Türkiye. MEB Strateji Geliştirme Başkanliği (SGB) Eurydice Birimi. Avrupa Komisyonu. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_TR_TR.pdf

[4] MEB. (2010a). KursiyerNET Projesi. http://egitek.meb.gov.tr/duyurular/duyuruayrinti.asp?ID=8280

[5] MEB. (2010b). FATİH Projesi Kapsamında Yapılacak Eğitimler. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı. http://hedb.meb.gov.tr/net/index.php?option=com_content&view=article&id=209:f-a-t-h-projesi-kapsamnda-yaplacak-calmalar&catid=56:devam-eden&Itemid=87

[6] MEB. (2010c). Bilişim Teknolojileri ile Proje Hazırlama Eğitimleri: Devam eden faaliyetler. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı.

[7] MEB. (2010d). Milli Eğitim Bakanlığında Hizmetiçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve Çalıştayı: Küresel dönüşümler ışığında hizmetiçi eğitimin yeniden yapılandırılması: Ali Ekrem Özkul.

[8] MEB. (2010e). Milli Eğitim Bakanlığında Hizmetiçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve Çalıştayı: Yeni Nesil hizmetiçi eğitim modeli: Sadi Türeli.

[9] Midoro, V. (Ed.) (2005). *European Teachers towards the Knowledge Society*. Ortona: Menabò.

[10] OECD (2009) Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS – ISBN 978-92-64-05605-3

[11] UNESCO (2002). Teacher Education Guidelines: Using Open and Distance Learning http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001253